

Landskap: Småland. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: S. Möre Adress: Gårdby
 Socken: *diverse socknar.* Berättat av: upptecknaren
 (se nedan!)
 Uppteckningsår: 1938 Född år i

1

Uppteckningen rör

GUDSTJÄNSTBRUK

Särskilt rörande "Välsignelsen".

Förord. - När Herrens välsignelse läses under gudstjänsten, tillgår på två sätt, antingen blir församlingen stående under det att den åhör Välsignelsen, eller ock sätter man sig ner i bänkarna. Båda sätten användas i svenska kyrkor.

Jag har under denna vår iakttagit hur bruket i fråga om detta är i några socknar i norra delen av Södra Möre härad (nämligen Halltorp, Voxtorp, Hagby, Arby, Mortorp, Madesjö och Oskar socknar), och framlägger härmed uppteckningar om detsamma tillsammans med några andra korta upplysningar om kyrkobruk i dessa socknar.

L. N.

12 s.

ACC. NR. 5762

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Halltorp * Berättat av upptecknaren
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Uppteckningen rör

NÄR "VÄLSIGNELSEN" LÄSES I KYRKAN.

Under det att "Välsignelsen" lästes i dag - det är Vårfrudagen
1938 - i Halltorp kyrka, stod församlingen upp i sina bänkar.
Det var ganska mycket folk i kyrkan, ty läsbarerna gingo fram.

ACC. NR. 5762

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Voxtorp Berättat av: upptecknaren
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Uppteckningen rör

HÖGMÄSSA I VOXTORP KYRKA.

Bakom mig sitter ett äldre par. I bänken framför mig, en medel-
ålders man, samt ytterst vid gången i främsta bänken en pojkkon-
firmand. Detta på karlsidan. - Sedan på fruntimmerssidan: omkr.
fem stycken damer jämte - i främsta bänken på fruntimmerssidan
- sex läsflickor. På läktaren fanns det på fruntimmerssidan
även två kyrkobesökare, och med det ha vi gått igenom menighe-
ten. Kyrkan är mycket liten, en nyrestaurerad rundkyrka.

Detta var i Voxtorp kyrka tredje söndagen i fastan, d. 20 mars
1938. När "Välsignelsen" lästes av prästen från altaret, stod
församlingen, så som man gör på vissa håll. - På andra håll
sitter man i bänkarna. När kungörelserna efter gudstjänsten läs-

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5762

Landskap: ..... Småland ..... Upptecknat av: ..... Lage Nilsson .....
Härad: ..... S. Möre ..... Adress: ..... Gårdby .....
Socken: ..... Voxtorp ..... Berättat av ..... upptecknaren .....
Uppteckningsår: ..... 1938 ..... Född år ..... i .....
.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Uppteckningen rör

HÖGMÄSSA I VOXTORP KYRKA.

2

tes, hade församlingen lämnat kyrkan. Jag skulle inte ha visst om att det ens funnits några protokoll, som justerats, om jag ej hade stannat litet längre än de andra för att se på kyrkan i koret.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5762

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Hagby Berättat av upptecknaren
Uppteckningsår: 1938 Född år   i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Uppteckningen rör

NÄR "VÄLSIGNELSEN" LÄSES I KYRKAN.

Jag har i dag, d. 27 mars 1938, varit på gudstjänsten i Hagby kyrka.

När Välsignelsen lästes av prästen från altaret, stod församlingen och satt inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5762

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Arby Berättat av: upptecknaren
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Uppteckningen rör

PALMSÖNDAG. BESÖK I ARBY KYRKA.

Det var ganska mycket folk i kyrkan. - När jag kom, hade gudstjänsten redan börjat. Man spelade på första psalmen. Där stod ett par karlar utanför kyrkan - av dem en, som jag kände.

De stod vid gavelingången, och sade att de skulle vänta gå in, tills prästen hade läst syndabekännelsen. Jag förstod att man borde göra så, och jag väntade således också, och sedan gick vi in.

Jag hade inte behövt vara så länge i kyrkan, förrän jag kunde lägga märke till att det var en gammal kvinna, som neg för var gång som Jesu namn förekom i text, som blev läst under det att församlingen stod. Hon neg vid namnet Jesus, när prästen läste

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5762

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Småland ..... Upptecknat av: ..... Lage Nilsson .....
Härad: ..... S. Möre ..... Adress: ..... Gårdby .....
Socken: ..... Arby ..... Berättat av ..... upptecknaren .....
Uppteckningsår: ..... 1938 ..... Född år ..... i .....
.....

Uppteckningen rör

PALMSÖNDAG. BESÖK I ARBY KYRKA.

episteln, och hon neg även, när vi kom till sista ordet i psalm 94 (Guds rena lamm, oskyldig), som sjöngs som predikstolsvers. Och vid den textläsning, som prästen hade från predikstolen, neg hon på samma sätt. Men någon annan i församlingen än denna kvinna var det inte som gjorde på detta sätt.

Hon var en inemot 65 års kvinna. Svart silkesschalett! Svart fin plyschkappa! En liten tunn, mager gammal gumma. Och det var ej fritt att hon såg sig om en liten smula forskande efter sin ordentliga nigning i psalmversen, som hon gjorde innan hon satte sig ner i bänken.

Jag har sedan talat med min värdinna i Värnaby (Halltorp) om

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5762

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Arby Berättat av: upptecknaren
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Uppteckningen rör

PALMSÖNDAG. BESÖK I ARBY KYRKA.

gudstjänstbruk, och hon säger att i hennes barndom var det inte så ovanligt att man såg kvinnorna niga i kyrkan, då Jesu namn sades, och hon har t.o.m. följt denna sed själv, men hon gör det inte nu längre. Nu är det bortlagt.

När prästen läste Välsignelsen, s a t t e sig församlingen. Det förmärktes en liten osäkerhet hos läsbarne, som sitter längst fram i kyrkan, men snart hade alla satt sig, och man åhörde sedan Välsignelsen med huvudena stödda mot handen. Man är här annars ganska sparsam i vad det gäller att följa handbokens föreskrift "församlingen böjer sig ned". Så man gör det inte allmänt vid alla bönerna. Likväl alltid vid Fader vår och tydligen även

ACC. NR. 5762

Landskap: ..... Småland ..... Upptecknat av: ..... Lage Nilsson .....
Härad: ..... S. Möre ..... Adress: ..... Gårdby .....
Socken: ..... Arby ..... Berättat av ..... upptecknaren .....
Uppteckningsår: ..... 1938 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Uppteckningen rör

PALMSÖNDAG. BESÖK I ARBY KYR KA. 4

vid Välsignelsen. Likartat är förhållandet i alla kyrkor här i Möre - undantagandes naturligtvis att man i en del s t å r , och tittar rakt fram mot prästen, under det att Välsignelsen läses; vid Fader vår stöder man alltid huvudet i handen.

ACC. N:R.

5762

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: upptecknaren
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Uppteckningen rör VÄLSIGNELEN; MORTORP KYRKA.

Jag har i dag - Långfredag - varit i kyrkan i Mortorp och har iakttagit att här står församlingen upp, medan prästen läser Valsignelsen från altaret.

Kyrkovaktmästaren, som jag har talat med om denna sak, vet inte av att det har ägt någon förändring rum med hänsyn till bruket att sitta eller stå under det att Valsignelsen läses. Det har alltid varit på det sättet som det nu är i socknen, säger han. Han vet överhuvud taget inte om att man gör på annat sätt i andra kyrkor.

Församlingen stannade kvar i kyrkan under det att kungörelserna efter gudstjänsten lästes.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5762

Landskap: ..... Smål. .... Upptecknat av: ..... Lage Nilsson .....
Härad: ..... S. Møre ..... Adress: ..... Gårdby .....
Socken: ..... Madesjö ..... Berättat av: ..... upptecknaren .....
Uppteckningsår: ..... 1938 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

NÄR VÄLSIGNELSEN LÄSES I KYRKAN

Söndag i maj eller början av juni. Det är mycket folk i Madesjö stora kyrka. Hela kyrkan är praktiskt taget full. Årets läs barn går första gången till nattvarden, och det är också nattvardsgång för äldre.

Välsignelsen läses och församlingen åhör den sittande i sina bänkar. Blott en enda av församlingen, en omkring 40 års kvinna i en bänk på fruntimmerssidan (vänstra, d.v.s. norra, sidan i kyrkan - kyrkan har som vanligt koret i öster) står upp under hela tiden, som Välsignelsen varar.

ACC. N:R. 5762

Landskap: ..... Smål. .... Upptecknat av: ..... Lage Nilsson .....
Härad: ..... S. Möre ..... Adress: ..... Gärdby .....
Socken: ..... Oskar ..... Berättat av: ..... upptecknaren .....
Uppteckningsår: ..... 1938 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
12

OM KYRKOBRUK

Oskar kyrka en söndag i början av juni. - Fortsättande mina studier angående församlingens förhållande i kyrkorna i norra Södra Möre, iakttaget jag här att under det att prästen läser Välsignelsen från altaret, så sitter församlingen i sina bänkar.

Man gick här inte allmänt ut ur kyrkan före det att kungörelserna efter gudstjänsten lästes. Men det var lika litet långt ifrån alla som stannade kvar för att höra dem.

Under det att man - som ovan nämnts - satt vid Välsignelsen, så böjde man sig samtidigt ner med huvudet mot psalmboksbrädan, eller antydde en liten böjning med huvudet.